

החלטת ועדת האתיקה
בקובלנה של פרופ' רבקה כרמי, נשיאת אוניברסיטת בן גוריון בנגב
מיום ג' באב תשע"ז - 26 ביולי 2017

הקובלנה

1. ביום 24.5.2017 התקיים בוועדת החינוך, התרבות והספורט דיון מהיר שכותרתו "החשש להמשך תמיכת אוניברסיטת בן גוריון בפעילות BDS".

ביום 25.6.2017 פנתה פרופ' רבקה כרמי, נשיאת אוניברסיטת בן גוריון בנגב, לוועדת האתיקה וקבלה נגד יוזמי הדיון, חברי הכנסת ענת ברקו, בצלאל סמוטריץ' ועודד פורר ונגד חה"כ יואל חסון, אשר השתתף בדיון.

מהקובלנה עולה כי פרופ' כרמי סבורה שכותרת הדיון גרמה לאוניברסיטה עוול גדול, שכן האוניברסיטה היא "ממובילות המאבק נגד תנועת ה-BDS", ובוודאי לא תומכת בפעילות ה-BDS כפי שעולה מהכותרת. אולם, פרופ' כרמי בחרה למקד את הקובלנה בטענה לפיה כותרת הדיון שימשה כסות לבירור טענותיו של אחד מחברי חבר הנאמנים של האוניברסיטה, מר מייקל גרוס, אשר עימו נקלעה האוניברסיטה לסכסוך, בין היתר בשל טענות של מר גרוס בקשר לטיפול של האוניברסיטה במרצים ובפעילויות שלטענתו יש בהן כדי תמיכה ב-BDS.

עוד קבלה פרופ' כרמי כנגד חה"כ יואל חסון, על כך שעל אף שציין בדיון כי מר גרוס תרם לו כסף לפריימריס ב-2009, הוא תקף את האוניברסיטה על יחסה למר גרוס ודרש מהאוניברסיטה שלא להדיחו מחבר הנאמנים, ושלא להחזיר למר גרוס את הכסף שתרום לה.

לסיכום הקובלנה ציינה פרופ' כרמי כי "קשה להימנע מהתחושה שחבר בחבר הנאמנים "קנה", לכאורה, דיון בוועדה של כנסת ישראל באמתלה פוליטית חסרת שחר ותוך ביזויה של האוניברסיטה, וכל זאת על מנת למנוע מה שנראה לו כמהלך להוצאתו מחבר הנאמנים..."

התגובה לקובלנה

2. חה"כ ענת ברקו כתבה לוועדה תגובה מפורטת, שלפיה מדובר ב"תלונת שווא, תלונה מסולפת... החושפת את יחסה המזלזל של פרופ' כרמי ... כלפי בית הנבחרים".

לעניין הטענה בדבר "קניית דיון", ציינה חה"כ ברקו כי מר גרוס אכן תורם לגופים רבים בישראל, אך לא תרם לה דבר (היא לא התמודדה בפריימריס ולא גייסה תרומות).

לגוף הטענות כתבה חה"כ ברקו כי היא עוסקת תדיר בתחום המאבק ב-BDS, והיתה חשובה לתלונות על מרצים מאוניברסיטת בן גוריון בהקשר זה, ביניהן פניה של מר גרוס. לדבריה, "אני וחבריי ביקשנו לברר את התלונות השונות, כמו גם את הפעולות שמר גרוס הצביע עליהן כמיועדות להדירו מחבר הנאמנים של האוניברסיטה בשל חשיפת מעשי מרצים כנגד מדינת ישראל. הנה כי כן, זה לא היה רק בסמכותנו, אלא בעיקר היה מחובתנו לזמן דיון בנושא הזה. אין לדיון רובד סמוי ורובד גלוי, כפי שטוענת שלא בצדק פרופ' כרמי, אלא זה דיון ענייני בהתנהגות בלתי מקובלת של מרצים..."

חה"כ ברקו אף ציינה כי הדיון לא עסק רק בחברותו של מר גרוס בחבר הנאמנים של האוניברסיטה - "הוועדה דנה גם דנה בנושא בגינו התכנסה וכחלק ממנו בניסיונות לסילוקו של מר גרוס מחבר הנאמנים, בשל התנגדותו להתבטאויותיהם של המרצים הבעייתיים והתעלמותם של חבר הנאמנים מכך."

3. **חה"כ בצלאל סמוטריץ'** כתב בתגובתו כי מדובר ב"תלונה מופרכת... בניסיון לסתום את פיותיהם של חברי הכנסת ולמנוע מהכנסת לנהל דיונים סופר-לגיטימיים הנוגעים למוסד ציבורי..."

חה"כ סמוטריץ' כתב עוד כי "הטענות כנגד אוניברסיטת בן גוריון וקשריה הפסולים עם ארגונים ששותפים בתנועת ה-BDS ופועלים נגד מדינת ישראל אינן חדשות, ולמרבה הצער יש להן הרבה יותר מרגליים..."

לגבי הדיון עצמו כתב חה"כ סמוטריץ' כי הוא היה "דיון פרלמנטרי ודמוקרטי מהרציניים והענייניים ביותר שזכורים לי בכנסת... מדובר בדיון לגיטימי ורציני שהעלה נושא כאוב מאד שמערב אכן לצד האספקטים הכלליים הרבים שלו גם אספקט פרסונלי, ואיני רואה בכך כל פסול. כאמור לא היה לי שום קשר קודם עם מר גרוס ועניינו נודע לי רק סביב הדיון (אין לי פריימריס ואני לא מגייס תרומות)."

חה"כ סמוטריץ' הוסיף כי "סוגיית הדחתו של מר גרוס קשורה במישרין לנושא הדיון שכן למיטב ידיעתי (ואין לי כל קשר מוקדם עם מר גרוס), יחסיהם העכורים של מר גרוס ופרופ' כרמי נסובים סביב טענותיו של מר גרוס כנגד האוניברסיטה בשל קשריה עם ארגונים תומכי ה-BDS ופעולותיו נגד הנהלת האוניברסיטה בשל כך... שום דבר לא הוסתר ולא נעשה במחשכים..."

4. חה"כ יואל חסון העביר לוועדה תגובה מפורטת ואף הופיע בפניה. לדבריו, הטענה שלפיה מר גרוס "קנה" באמצעותו את הדיון היא "מופרכת ומשוללת יסוד". הוא לא היה בין יוזמי הדיון, ואף הבהיר בדיון כי אין לו טענה נגד האוניברסיטה בנושא ה-BDS ולכן כלל לא הזדהה עם כותרתו.

לעניין התרומה שקיבל ממר גרוס, ציין חה"כ חסון כי הזכיר זאת שכן ביקש לפעול בשקיפות, אך לא מדובר בעניין אישי או כזה המונע ממנו להשתתף בדיון, שכן מדובר בתרומה חוקית ופומבית שניתנה לפני קרוב לעשור.

חה"כ חסון כתב לוועדה כי "הטענה היחידה שהעליתי במהלך הדיון היא שאין זה ראוי שאוניברסיטה תפעל להרחקת חבר מחבר הנאמנים שלה על רקע ויכוח פוליטי... בהקשר זה טען מר גרוס שנשיאת האוניברסיטה, פרופ' כרמי, מקדמת תיקון לתקנון חבר הנאמנים שמטרתו לאפשר את הרחקתו ממנו. ביקשתי לברר האם טענתו של מר גרוס נכונה..."

חה"כ חסון אמר לוועדה כי הוא רואה בקובלנה, כמו גם במכתב של יו"ר חבר הנאמנים שהופץ לחברי חבר הנאמנים ובו טענה ל"קניית" ישיבת ועדת החינוך בידי מר גרוס, משום "מסע הכפשות והשמצות", וכי "לכל הפחות מצופה מפרופ' כרמי להתנצל בפניי ובפני חבר הנאמנים על הפארסה הזאת, ולנקות את שמי מההאשמות החמורות והמופרכות שהוטחו בי".

5. לאור העובדה שהקובלנה התמקדה בטענה לפיה הדיון שימש כסות לעיסוק בענייניו של מר גרוס ולא בנושא שהוגדר מראש, והואיל וחה"כ עודד פורר, שהיה בין יוזמי הדיון, לא עסק בדבריו בענייניו של מר גרוס, אלא בנושא הדיון, הוועדה לא ביקשה את תגובתו לקובלנה.

החלטת הוועדה

6. כבר בראשית הדברים ועדת האתיקה מבקשת להדגיש כי לא נמצא בסיס לטענה החמורה של פרופ' כרמי, שלפיה הדיון "נקנה" על ידי מר גרוס, ושממנה אף עלול להשתמע כאילו מר גרוס תרם כספים לחברי הכנסת, ובתמורה הם פעלו למען קידום ענייניו. שלושת היוזמים לא התמודדו בפריימריס ולכן גם לא גייסו תרומות, ובעניין חה"כ חסון אשר הצהיר כי קיבל תרומה ממר גרוס, הוא לא יזם כלל את הדיון אלא רק השתתף בו (וראו התייחסות נוספת בעניין זה להלן בסעיף 10).

7. עם זאת, ועדת האתיקה כן מצאה ממש בטענה שלפיה נושא ה-BDS היווה למעשה פלטפורמה לדיון בענייניו של מר גרוס ובמחלוקת שבינו לבין האוניברסיטה, וכן בטענה של נשיאת האוניברסיטה כי כותרת הדיון נועדה להכפיש את האוניברסיטה ולייחס לה, כמוסד, תמיכה ב-BDS, עניין שאין לו בסיס בממצאים שהוצגו לוועדת החינוך על ידי יוזמי

8. **אשר לטענה כי כותרת הדיון שימשה למעשה כסות לדיון אחר -** עיון בדברי ההסבר להצעות לדיון מהיר שהוגשו לנשיאות הכנסת על ידי יוזמי הדיון, מעלה כי עניינו של מר גרוס כלל לא הוזכר, ולו ברמז, ואילו עיון בפרוטוקול ישיבת ועדת החינוך מעלה כי אמנם הוועדה עסקה לא מעט בסוגיית ה-BDS, אך חלק לא פחות חשוב מהדיון נסב סביב הסכסוך שבין מר גרוס לבין האוניברסיטה.

הוועדה סבורה כי הואיל ועולה מפרוטוקול ועדת החינוך וכן מתגובותיהם של חברי הכנסת ברקו וסמוטריץ' לוועדת האתיקה, כי הם תכננו מראש להקדיש חלק חשוב מהדיון לסכסוך שבין מר גרוס לאוניברסיטה, שהוא ובנו אף הוזמנו על ידם להשתתף בו, מן הראוי היה שהדברים היו מוצגים הן לנשיאות הכנסת במסגרת בקשתם המנומקת והמפורטת, והן לאוניברסיטה עצמה, שהוזמנה לדיון בעניין ה-BDS מבלי שידעה שבעצם חלק משמעותי בדיון יעסוק בעניין אחר הנוגע אליה.

בהקשר זה אף יש לציין כי הנשיאות אינה נוהגת לאשר דיונים מהירים בנושאים פרסונליים, ולכן ספק אם דיון שכזה היה מאושר לו המציעים היו מציגים מראש את הדברים כהווייתם.

9. **אשר לטענה כי כותרת הדיון יש בה כדי להכפיש את האוניברסיטה -** מעיון בדברי יוזמי הדיון בישיבת ועדת החינוך עולה כי לא הוצג על ידם או על ידי משתתפי הדיון האחרים כל ממצא שלפיו אוניברסיטת בן גוריון כמוסד תומכת בחרם על מדינת ישראל או בפעילות ה-BDS. היוזמים וחלק מהמוזמנים טענו לאמירות קיצוניות ומקוממות של מספר מועט של מרצים, זאת בהתבסס על דוח של תנועת "אם תרצו", אך בשום אופן לא ניתן להסיק מהן על תמיכת האוניברסיטה ב-BDS, כפי שעולה מכותרת הדיון.

הוועדה סבורה איפוא כי אכן בכותרת שהציעו היוזמים, "החשש להמשך תמיכת אוניברסיטת בן גוריון בפעילות BDS" (חה"כ ברקו אף הציעה שהדיון יוכתר בכותרת "אוניברסיטת בן גוריון תומכת בפעילות BDS", ללא המילה "חשש"), יש כדי להבאיש את ריחה של האוניברסיטה, והיא אף עלולה לגרום לה נזק, כאשר גופים רשמיים של המדינה מקיימים דיון שזה כותרתו. הדבר אף עלול לגרום נזק למאבק הישראלי בתומכי ה-BDS, כאשר כותרת של דיון רשמי בכנסת וכן חברי כנסת טוענים שאוניברסיטה ישראלית בעצמה היא תומכת BDS.

10. אשר לטענה הנוגעת לכה"כ חסון, אשר כאמור לא יזם את הדיון ואף התנגד לטענה כי האוניברסיטה תומכת ב-BDS, אך לאחר שהצהיר כי מר גרוס תרם לפריימריס שלו תקף את האוניברסיטה על יחסה למר גרוס -

השאלה האם יש מקום להטיל מגבלות על חבר כנסת בקידום ענייניו של מי שתרם לו לצורך הפריימריס, היא שאלה שטרם נדונה, והוועדה סבורה כי היא ראויה לבחינה עקרונית. על כל פנים, גם לו היו נקבעות מגבלות שכאלה, נראה כי לא זה המקרה המתאים להחילן, שכן מדובר בתרומה שניתנה לפני זמן רב, בשנת 2008 (לקראת פריימריס שהתקיימו ב-2009); כה"כ חסון מסר אודותיה בפתח דבריו "גילוי נאות" כנדרש; לא הוא יזם את הדיון בוועדת החינוך; ופעולתו למען מר גרוס לא היתה בהקשר עסקי-כלכלי, אלא בהקשר ציבורי. לפיכך הוועדה סבורה כי כה"כ חסון לא הפר את כללי האתיקה באירוע המדובר.

11. סיכומם של דברים, ועדת האתיקה סבורה כי חברי הכנסת ברקו וסמוטריץ' הפרו את כלל 1א(5) לכללי האתיקה, לפיו "חבר הכנסת ימלא את שליחותו בכנסת באחריות ... ובהגינות".

עם זאת, נוכח העובדה שזו הפעם הראשונה שבה ועדת האתיקה מקבלת החלטה בעניינם, לא מצאה הוועדה לנכון להטיל עליהם סנקציה, אלא להסתפק בעצם הקביעה כי הפרו את כללי האתיקה.

12. לבסוף הוועדה מבקשת להעיר לראשי האוניברסיטה, כי לצד דרישתם המוצדקת להוגנות בדיוני הכנסת, גם עליהם להקפיד על יחסם כלפי הכנסת וחבריה, ולכן העלאת האשמה חמורה על קניית דיון בכסף אף ששלושת יוזמי הדיון ציינו בדיון כי לא קיבלו תרומות ממר גרוס, וכן אופן התבטאותו של רקטור האוניברסיטה, פרופ' צבי הכהן, כלפי חברי הכנסת במהלך הדיון, אינם ראויים.

ההחלטה תונח על שולחן הכנסת.

אהני
חבר הכנסת יצחק וקנין
יושב ראש ועדת האתיקה